

'Hole in one' voor de knoflookpad

Slechts weinig mensen zullen bij een golfbaan meteen denken aan knoflookpadden. Toch is het verband niet zo ver gezocht, want vier jaar geleden zijn er knoflookpadden uitgezet op Golfbaan Landgoed Bleijenbeek in Afferden, Noord-Limburg. Dit was niet zonder succes. Tot op heden lijkt de bedreigde, beschermde amfibiesoort zich prima thuis te voelen tussen de golfers. Al twee jaar is hier succesvolle voortplanting vastgesteld.

Tekst Cor Oldenburg

"Golfbaan Landgoed Bleijenbeek ligt midden in knoflookpaddengebied", vertelt Ben Crombaghs, werkzaam bij ecologisch adviesbureau Natuurbalans Limes Divergens uit Nijmegen. "Dat maakte het een goede locatie om dit project te starten. Verspreid rond de golfbaan bevonden zich al locaties met knoflookpadden. Op termijn gaan we proberen om deze op elkaar aan te sluiten. Potentieel is er dus

een zeer groot leefgebied, want met 110 hectare is deze golfbaan een geweldige uitbreiding." Daarmee kiest Ben voor een andere aanpak dan investeren in natuurherstel. "Je moet je soms durven afvragen of het nog zinvol is om te investeren in het herstel van bestaande leefgebieden. Sommige gebieden zijn in de loop der jaren namelijk heel sterk achteruitgegaan. Daarnaast is landbouwgrond opkopen en omvormen peperduur; een investering die vaak moeilijk te verkopen is. Daarom zoek ik naar plaatsen die voor een bedreigde soort als de knoflookpad goede levenskan-

sen biedt en waarvan het bestaande beheer al goed aansluit aan de ecologische eisen van de knoflookpad. Toen dacht ik ineens aan de golfbaan." Hij trok de stoute schoenen aan en zocht contact met Ronald van Os, de terreinbeheerder van Golfbaan Landgoed Bleijenbeek. Met in gedachten de mogelijkheid dat hij met lege handen weggestuurd zou worden, gebeurde juist het tegenovergestelde: Ben Crombaghs werd met open armen ontvangen. "Op deze golfbaan staat men open voor natuur. Dat is cruciaal. Je moet het als golfbaan natuurlijk wel willen, want als

Golfbaan Landgoed Bleijenbeek: nieuw leefgebied voor de knoflookpad. Foto Linda Doedens

een soort als de knoflookpad er eenmaal zit, dan kun je niet de volgende week zeggen: we stoppen ermee. Daar hebben we het uitgebreid over gehad voordat we eraan begonnen. Het is fantastisch dat zowel Ronald als de eigenaar van de golfbaan vervolgens toestemming gaven om dit experiment aan te gaan.”

Uitzetten

Met medewerking van de provincie Limburg werd het project gestart. Het begon met het uitzetten van de soort in een aantal poeltjes op de golfbaan: duizend kikkervissen/larven en kleine juveniele knoflookpadden. Dit is daarna nog een paar keer herhaald. “Dat zijn veel kikkervissen”, geeft Ben toe. “Maar let wel: een knoflookpaddenvrouwje kan in haar leven ontzettend veel nakomelingen voortbrengen. Als er daarvan vier de volwassen leeftijd bereiken, dan groeit de populatie heel hard. Je moet wel bedenken dat er enorm veel kikkervissen gegeten worden.” Ook werden er jonge dieren op het land uitgezet. Een aantal hiervan was voorzien van een zendertje. “We hadden ze uitgezet op plekken waarvan wij dachten dat die het meest geschikt waren. Daarna werden ze een tijdje gevolgd. Af en toe hebben we ze opgezocht om te kijken of ze nog in goede conditie waren. En dat waren ze zeker!”, zegt Ben trots.

Graven en voorplanten

Op een golfbaan bevindt zich een landschappelijk element dat van cruciaal belang is voor de voortplanting van de knoflookpad: water. Het vrouwtje legt haar eieren in een poel, waar de kikkervissen zich ontwikkelen. Als de larven groot genoeg zijn komen ze aan land en brengen daar vrijwel de rest van hun leven door. “Dat is iets wat vaak vergeten wordt. Bij amfibieën denkt iedereen meteen aan water, maar een soort als de knoflookpad zit 95 procent van de tijd op het land”, legt Ben uit. “De mannetjes zijn maximaal anderhalve maand per jaar in het water. De vrouwtjes nog niet eens: hoogstens een paar dagen. Zij komen naar het water, paren, zetten hun eitjes af en maken dan dat ze wegkomen, omdat ze anders continu door hitsige mannetjes lastiggevallen worden. Geschikt landhabitat is dus op z’n minst net zo belangrijk als geschikte watertjes.” Het land moet jaarrond voldoende kansen bieden om te overleven. Vanwege hun gravende levenswijze bevinden knoflookpadden zich het liefst op een zandige bodem met open vegetatie, een voorwaarde waar op Golfbaan Landgoed Bleijenbeek aan voldaan wordt. “Vroeger dachten we dat een knoflookpad de voorkeur had voor volledig open zand, maar dat is niet zo. Vegetatie waar het voldoende open is met een losse bodem eronder heeft de voor-

keur”, vertelt Ben. “Overdag graaft de knoflookpad zich daar in. Omdat het open is kan er voldoende warmte van de zon in de bodem doordringen. Door zich niet al te diep in te graven kan de pad deze warmte opvangen om de processen in zijn lichaam op gang te houden. ’s Nachts komt hij tevoorschijn en gaat op zoek naar voedsel. De vegetatie heeft dan als voordeel dat de knoflookpad minder opvalt voor predatoren en dat het insectenrijker is dan een stuk kaal zand.”

Volwassen knoflookpadden zijn daarom met name te vinden in de veelvuldig aanwezige roughs: overgangen tussen het bespeelbare gras en de rest van het terrein. In de bunkers (zandbakken waar het vaak een uitdaging is om de bal uit te slaan) op de golfbaan, waar het open en waarschijnlijk ook te droog is, zijn tot nu toe geen knoflookpadden gevonden. Hoewel de bunkers regelmatig worden aangeharkt is er nog nooit een pad tevoorschijn gekomen. Ook rond de holes is nog nooit een knoflookpad aangetroffen. Daar is de grasmat te dicht om te graven.

Beheer van de golfbaan

Naast dat de knoflookpadden de golfers niet in de weg zitten, worden de werkzaamheden op de golfbaan ook niet bemoeilijkt door de aanwezigheid van de pad. Het is zelfs zo, dat de reguliere werkzaamheden voordelig zijn voor het voortbestaan van de soort. Ben licht toe: “Ronald heeft hier een grasmat te onderhouden, wat betekent dat er af en toe bemest moet worden om het in goede conditie te houden. Nu blijkt dat net genoeg te zijn om de wateren iets meer voedselrijkdom te geven, waardoor ze voor de knoflookpad geschikt blijven. Tijdens hun groei hebben de larven namelijk veel energie nodig; een larve kan wel 15 centimeter groot worden! Een volwassen vrouwtje is daarentegen maar 6 centimeter.”

“Een ander voordeel is dat voor het golfspel een korte vegetatie nodig is”, gaat Ben verder. “Ook aan de oevers van de poeltjes is de vegetatie vaak heel kort. Daarom zie je er relatief weinig groene kikkers, wat belangrijke vijanden zijn van larven en juvenielen van de knoflookpad. Als een larve met zijn enorme staart traag de waterkant op kruipt, dan is hij een gemakkelijke prooi. Het is haast onvoorstelbaar, maar de naar verhouding veel

Een volwassen knoflookpad. Foto: Paul van Hoof Natuurfotografie

grotere larve gaat gewoon naar binnen bij zo'n groene kikker."

Gooit het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen nog roet in het eten? "In tegenstelling tot wat men vaak denkt,

sputen we hier op de golfbaan niet alles kapot met chemicaliën. Dat is allereerst onverantwoord en ook kost het veel geld", ontkracht Ronald van Os deze gedachte. "We komen met bestrijdingsmiddelen

Het kikkervisje van de knoflookpad. Foto: Paul van Hoof Natuurfotografie

De golfbaan wordt ook bewoond door dassen en konijnen. Door het gegraven van deze dieren ontstaan er voor de knoflookpad gunstige plekken om zich overdag in te graven. Foto Linda Doedens

sowieso niet in de buurt van de poelen. We gebruiken de chemie met name op de greens, waar het er vooral om gaat het schimmelvrij te houden. Dit jaar is er echter nog niet één keer chemisch bestreden. We proberen de golfbaan nu namelijk een paar jaar chemievrij te beheren. Door middel van grondbewerking proberen we eventuele problemen op de baan te voorkomen. Dan gebruiken we ook de frees, om tijdens de werkzaamheden ook de grond wat losser te maken als dat nodig is voor de knoflookpadden."

Nieuwe generaties

Leven op een golfbaan werkt voor de knoflookpadden. Ben weet te melden dat de populatie groeit. "Dat meten we op twee momenten in het jaar. Hoewel de knoflookpad een zeer verborgen levenswijze heeft, wat het erg moeilijk maakt om hem te beschermen en te monitoren, kunnen we toch een indicatie krijgen. Dat is tijdens de koorperiode: het moment in het jaar dat de mannetjes onder water zitten en roepen om vrouwtjes te lokken. Gemiddeld genomen is dat tussen begin maart en eind april. Dan komen we hier naar de golfbaan, hangen een microfoon in het water en dan luisteren we een paar nachten bij alle wateren of we mannetjes horen roepen. Het blijkt dat het aantal roepende mannetjes toeneemt. Half juni komen we terug om de larven in de poelen te bemonsteren. Als de larven al erg groot zijn kunnen we haast met zekerheid zeggen dat daar een substantieel deel van metamorfoseert en het land op komt. Dat is fantastisch. Sinds twee jaar hebben we hier natuurlijke reproductie. Ook kunnen we zeggen dat dit één van de gebieden is waar de knoflookpad zich het snelst voortplant."

Vooralsnog verloopt de introductie van knoflookpadden op de golfbaan volgens Ben gunstig. "Dat het goed met ze gaat is te zien: ze zien er prima uit. Dus we zijn hoopvol dat we hier een duurzaam leefgebied kunnen ontwikkelen. Eerlijkheid gebiedt echter te zeggen dat je eigenlijk een jaar of tien bezig moet zijn voordat je echt kunt zeggen of de soort het redt. De knoflookpadden moet zich onder alle omstandigheden kunnen handhaven, in goede en in slechte tijden. Het is schitterend dat we een goede start hebben, maar het is nu afwachten of de soort zich duurzaam weet te vestigen." <